

Παγκράτιο και μπεχλιβάνηδες - Το αρχαίο ελληνικό άθλημα ως σήμα κατατεθέν του οθωμανικού «πολιτισμού»

Οι υπαίθριοι αγώνες πάλης των «μπεχλιβάνηδων» (παλαιστών), η οποία δεν είναι τίποτα άλλο από την πάλη, όπως αυτή τελούνταν από την αρχαιότητα μέχρι και τους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες, αποτελούν σήμερα τουριστικό αξιοθέατο στην Τουρκία και την Βουλγαρία. Η διαφορά της παραδοσιακής πάλης

με την αντίστοιχη ολυμπιακή μορφή, όπως έχει διαμορφωθεί, είναι, ότι η πρώτη ακολουθεί ένα διαφορετικό τελετουργικό τόσο ως προς τους κανονισμούς (είναι περισσότερο ελεύθερη και διατηρεί πασιφανέστατα πολλά στοιχεία από το αρχαίο παγκράτιο), όσο και προς τη γενικότερη διαδικασία τέλεσης του αγωνίσματος.

Οι Τούρκοι από τα πρώτα χρόνια της εγκαθίδρυσής τους στην Χερσόνησο του Αίμου προέβαιναν σχεδόν πάντα στην αφομοίωση τοπικών πολιτιστικών στοιχείων. Έτσι βλέπουμε σήμερα την ελληνική παραδοσιακή πάλη, όπως αυτή διεξάγονταν στα κλασικά χρόνια, όχι μόνο να επιβιώνει στους κόλπους της τουρκικής κοινωνίας, αλλά πολύ περισσότερο να αποτελεί σήμα κατατεθέν της οθωμανικής κουλτούρας.

Ο καθηγητής Ιστορίας J. E. Miller, σε σχετική τουρκική ιστοσελίδα επιχειρώντας ιστορική αναδρομή προς αναζήτηση των ριζών του αθλήματος δεν συναντά πουθενά την Ελλάδα(!) και ισχυρίζεται, ότι η παράδοση των μπεχλιβάνηδων έχει παρελθόν 4.650 ετών, οι ρίζες της οποίας βρίσκονται στην Βαβυλώνα και στην Αίγυπτο. Η πάλη με λάδι (Αγγλ. oilwrestling, Τουρκ. Yagli Gures) σύμφωνα πάντα με τον παραπάνω καθηγητή, αναβίωσε έντονα από τον Οθωμανό σουλτάνο Μωχάμετ Ε΄, ενώ θεσμοθετήθηκε οργανωτικά ως άθλημα το 1924 στο Edirne της ανατολικής Θράκης (σ.σ. Αδριανούπολη) φέροντας την ονομασία «Kirkpinar», που θα πει σε ελεύθερη μετάφραση: «Οι 40 εποχές της Άνοιξης». Αναγράφεται ακόμα, ότι η λέξη «μπεχλιβάνης», που επιβιώνει στην ελληνική γλώσσα, δεν είναι τουρκικής αλλά ιρανικής προέλευσης και εισήλθε στον ελληνικό λόγο κατά τις

αρχαίες εκστρατείες των Περσών κατά των Ελλήνων.

Η εν λόγω παράδοση επιβιώνει έντονα και στην γείτονα Βουλγαρία με τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά, ενώ κάθε χρόνο συνδιοργανώνονται παλαιστικοί αγώνες επί θρακικού εδάφους (Δυτική Θράκη, Ανατολική Ρωμυλία και Ανατολική Θράκη) μεταξύ Ελλήνων, Τούρκων και Βούλγαρων αθλητών, χωρίς όμως να δίδεται από το κράτος μας κάθε φορά η πρέπουσα σημασία ως προς την διαφήμιση του γεγονότος, ως προς την ενίσχυση των αθλητών, αλλά ακόμα και ως προς την ανάπτυξη κατάλληλων αθλητικών υποδομών. Σ' αυτό το σημείο αξίζει να πούμε, ότι το άθλημα αυτό τελείται συνήθως τους θερινούς μήνες ακολουθώντας δηλαδή την αρχαιοελληνική παράδοση των Ολυμπιακών Αγώνων, οι οποίοι λάμβαναν χώρα από τον Ιούνιο μέχρι το Σεπτέμβριο. Έτσι αποδεικνύεται, ότι οι αγώνες πάλης, παρά την επίσημη αντιαθλητική γραμμή που χάραξε αργότερα το πολιτικοθρησκευτικό κατεστημένο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, συνέχισαν χωρίς διακοπή να υπάρχουν και να γοητεύουν τα βλέμματα του φιλοθεάμονος κοινού.

Παλληλισμός με αρχαίες πληροφορίες

Σήμερα οι θεατές κάθονται στις θέσεις τους και μία ομάδα ανθρώπων, που είναι ντυμένοι με παραδοσιακές ενδυμασίες πασάδων-αρχόντων, αναγγέλλουν την έναρξη των αγώνων. Στην αρχαιότητα αυτή η επιτροπή αποτελούνταν από τους ελλανοδίκες, που είχαν και αυτοί κάποια κοινωνικά αξιώματα, διότι σύμφωνα με τον Πausανία επρόκειτο για αντιπροσώπους των 12 φυλών των Ηλείων, οι οποίοι εκλέγονταν με κλήρο από τους ολιγαρχικούς και κατόπιν χειροτονούνταν από τον δήμο. Αναφέρεται επίσης, ότι έμπαιναν πρώτοι στην πομπή των αθλητών στεφανωμένοι και φορώντας λαμπρά φορέματα: *«Αλλ' ουδέ ο άρχων ουτοσί διίστησιν αυτούς και λύει την μάχην· τεκμαίρομαι γαρ τη πορφυρίδι των αρχόντων τινά τούτον είναι...»*.

Είναι πασιφανές λοιπόν, ότι ο ελλανοδίκης καλούνταν και «άρχων», ακριβώς επειδή έφερε αξίωμα. Καθ' όμοιο τρόπο οι Τούρκοι διαιτητές φέρουν ενδυμασίες αξιωματούχων διατηρώντας έτσι την ανάμνηση της παραδοσιακής διαδικασίας. Οι παλαιστές υπό τον επιβλητικό ήχο τυμπάνων, ακολουθούμενων από «όρχηση» κατά τα αρχαιοελληνικά πρότυπα, αλείφουν ο ένας τον άλλον με λάδι σε όλο το σώμα και κυρίως στις κλειδώσεις, αλλά και το κοντό παντελόνι που φορούν μουσκεύεται με λάδι, σαν να πρόκειται για φυσική προέκταση του δέρματός τους. Κατόπιν φτύνουν τα χέρια τους, ώστε να γλιστρούν πιο εύκολα πάνω στο λαδωμένο σώμα του αντιπάλου.

Ιδού, τι γράφει ο Πausanías:

«Καίτοι κατ' αρχάς ευθύς αποδυσάμενοι -εώρων γαρ- λίπα τε ηλείψαντο, και κατέψηξε μάλα ειρηνικώς άτερος τον έτερον εν τω μέρει... συνωθών κάτω εις τον πηλόν...τέλος δε ήδη περιπλέξας αυτώ τα σκέλη κατά την γαστέρα τον πήχυν υποβαλών τω λαιμώ άγχει άθλιον, ο δε παρακροτεί εις τον ώμον, ικετεύων, οίμαι, ως μη τέλεον αποπνιγείη· και ουδέ του ελαίου ένεκα φείδονται μη μολύνεσθαι, αλλ' αφανίσαντες το χρίσμα και του βορβόρου αναπλησθέντες εν ιδρώτι άμα πολλώ γέλωτα εμοί γουν παρέχουσιν ώσπερ οι εγχέλυες εκ των χειρών διολισθαίνοντες».

Από το κείμενο αυτό γίνεται σαφές, ότι οι παλαιστές άλειφαν το σώμα τους με λάδι, προκειμένου να πετυχαίνουν αποτελεσματικότερες λαβές, αποφεύγοντας έτσι τους τραυματισμούς, που προκαλούν οι τριβές, ενώ παράλληλα, επειδή το λάδι κάνει το σώμα να γλιστρά, αυξάνεται ο βαθμός δυσκολίας του αγώνα, διότι οι αθλητές καταβάλλουν μεγαλύτερη προσπάθεια, για να «γραπώσουν» τον αντίπαλό τους. Επίσης το ελαιόλαδο είναι μία ουσία που προσφέρει υγεία στο δέρμα, αλλά και προστασία κατά τη διάρκεια του αγωνίσματος, διότι, όταν ο αθλητής ιδρώνει, το λάδι δεν επιτρέπει σε σκόνες και χώματα από τον περιβάλλοντα χώρο να εισέρχονται στους πόρους του δέρματος. Ο Δημόκριτος συνήθιζε να λέει χαρακτηριστικά, ότι ένας άνθρωπος μπορεί να είναι πάντοτε υγιής, «αν βρέχει τα μέσα του με μέλι και τα έξω του με λάδι». Τα χώματα επίσης γίνονται ιδιαίτερα ενοχλητικά τη στιγμή, που οι αθλητές παλεύουν κυλιόμενοι στο έδαφος (σημ. ανακλινοπάλη), γι' αυτό τόσο στα αρχαία χρόνια, όσο και σήμερα οι Τούρκοι παλαιστές, πριν αρχίσουν να παλεύουν, ρίχνουν νερό στο έδαφος. Το λαδωμένο δέρμα επιπλέον χρησιμεύει και στην σωστή διαδικασία του αγωνίσματος, καθ' όσον, εάν ένας παλαιστής κερδίσει τον αντίπαλό του ακινητοποιώντας τον με ολόκληρη την επιφάνεια της πλάτης του στο έδαφος, το χώμα επί του εδάφους, κολλώντας στην λαδωμένη πλάτη του ηττημένου αθλητή, αποδεικνύει άνευ αμφισβητήσεων συντριπτική καθολική ήττα («Αλλά ψάμμον ταύτην βαθείαν υποβαλλόμενοι εν τω ορύγματι πατούσιν τε αλλήλους και αυτοί εκόντες επαμώνται την κόνιν, αλεκτρούνων δίκην, ως αφυκτότεροι είεν εν ταις συμπλοκαίς, οίμαι, της ψάμμου τον όλισθον αφαιρούσης και βεβαιοτέραν εν ξηρώ παρεχούσης την αντίληψιν»).

Η «τουρκική» παραδοσιακή πάλη διεξάγεται πάντα σε ανοιχτά γήπεδα, ενώ το άθλημα απαγορεύεται να παρακολουθούν γυναίκες, ακολουθούνται κατά γράμμα δηλαδή τα αρχαία ελληνικά πρότυπα, βάσει των οποίων δεν επιτρεπόταν σε

γυναίκες η παρακολούθηση των Ολυμπιακών Αγώνων. Η επιτροπή των Τούρκων παλαιστών μάλιστα, υπέβαλε μήνυση κατά της γνωστής -από τον διαγωνισμό της Eurovision- Τουρκάλας τραγουδίστριας Sertab Erener, διότι τόλμησε να προβάλει στο videoclip του τραγουδιού της «Here I am» μπεχλιβάνηδες, να παλεύουν ενώπιον γυναικών. Ο εκπρόσωπος των Τούρκων παλαιστών μάλιστα δήλωσε, ότι αποτελεί εξευτελισμό τόσο για τους ίδιους, όσο και για το άθλημά τους, να παρακολουθείται η οθωμανική πάλη από γυναίκες.

Εύλογα καταλήγουμε στο συμπέρασμα, ότι οι Οθωμανοί, αφομοιώνοντας την διωγμένη από το θρησκόληπτο βυζαντινό κατεστημένο ελληνική παράδοση, μετατράπηκαν σε συνεχιστές της.

Κλείνοντας δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε, ότι οι Τούρκοι αναγνωρίζουν στο πρόσωπο του λαϊκού μας ήρωα Παναγή Κουταλιανού έναν από τους δυνατότερους μπεχλιβάνηδες.

Πηγή: Περιοδικό «Δαυλός»